

Розділ 6

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ

О. В. Горняк

д.е.н., проф., завідувач кафедри

ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТОК МЕРЕЖЕВОЇ ЕКОНОМІКИ ТА ЇЇ ТЕОРЕТИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ

Взаємодія економічних агентів у реальній діяльності відбувається у формі взаємодії окремих людей та їх груп, тому мережа знаходиться в основі економічних процесів. Але в принципі будь-яка діяльність людини є мережевою, тому для дослідження економічних мереж використовується досвід розвитку мереж соціальних і теоретичні доробки з концепції соціальних мереж.

Мережева економіка у сучасному розумінні почала формуватися наприкінці XX століття. Уже на початку 60-х років XX ст. MATRA, яка працювала у воєнній аерокосмічній промисловості, проводила спільну розробку ракети MARTEL з компанією Hawker – Siddeley, а ракети OTOMAT – з компанією Oto – Melara. В той же час компанії SAAB, AERITALIA і FOKKER створили концерн MESH [1]. У 80-х роках такі партнерства не могли задовольняти зростаючу потребу в мережевізації, яка була викликана глобалізацією світової економіки. Тому компанії-лідери почали створювати стратегічні альянси.

Першими такими стратегічними альянсами стали MATRA MARKONI SPASE в аерокосмічній промисловості, MET, куди увійшла компанія ERICSSON та NORTHERN TELEKOM в сфері мобільних телесистем.

Сучасний етап мережевізації економіки на різних рівнях визначається тим, що вона базується на широкому використанні інформаційно-комунікаційних технологій, підсилюється процесами віртуалізації економіки, характеризується великою різноманітністю форм і забезпечує високі конкурентні переваги. Останні пов'язані зі зниженням трансакційних витрат, нівелюванням опортуністичної поведінки, використанням специфічних активів, відносницьких контрактів, переваг кооперації та інституту довіри.

Мережева економіка досліджується багатьма концепціями економічної теорії. Теорія трансакційних витрат Р. Коуза [2], в якій фірма досліджена як економічний агент зі складною внутрішньою структурою, що має індивідуальні риси, які визначають його позицію в галузі, конкурентні переваги і мотиви до співробітництва з іншими фірмами. Мережева взаємодія фірм надає можливість

знизити трансформаційні витрати, тому теорію та методологію їх дослідження можна використати при аналізі реальних мереж, які формуються в економіці.

О. Е. Вільямсон, продовжуючи дослідження Р. Коуза, ввів в теорію трансакційних витрат ідею обмеженої раціональності Г. Саймона, розробив теорію специфічних активів, виділив різні види контрактів, що надало можливість проводити порівняльний аналіз різних організаційних форм, в тому числі гібридних, до яких, на думку О. Е. Вільямсона, відносяться мережі [3]. Відносницькі контракти знаходяться в основі мережових взаємодій.

Еволюційна теорія економічних змін досліджує не окрему фірму, а їх популяцію, що мають різний рівень економічного розвитку та конкурентоспроможності, але взаємодіють і розвиваються. Їх взаємодія посилює конкурентні переваги, які залежать від уміння використовувати компетенції інших фірм [4]. Дослідження взаємодії фірм у популяції є підтвердженням можливості використати підходи даної теорії до аналізу мережевої економіки.

Список використаної літератури

1. Гарретт Б., Дюссож П. Стратегические альянсы, Москва : ИНФРА М. 2002. 332 с.
2. Коуз Р. Природа фирмы. В кн. Природа фирмы. Под ред. О.Е. Уильямсон и С. Дж. Уинтера. Москва : Дело. 2001. С. 33–52.
3. Вільямсон О. Е. Економічні інституції капіталізму. Фірми, маркетинг, укладання контрактів. Київ : АртЕк. 2001. 472 с.
4. Нельсон Р. Р., Уинтер С. Дж. Эволюционная теория экономических изменений. Москва : ЗАО. Финстатинформ. 2000. 474 с.